

II. DISCUȚII

SUCCESIUNEA DOMNILOR MOLDOVEI PÎNĂ LA ALEXANDRU CEL BUN Pe baza documentelor din secolul al XIV-lea și a cronicilor românești din secolul al XV-lea și al XVI-lea, scrise în limba slavonă

AURELIAN SACERDOȚEANU

«Acesta este letopisețul de cînd s-a început, cu voia lui Dumnezeu, țara Moldovei. În anul 6867 (1359) a venit Dragoș voievod din Țara Ungurească, din Maramureș, după un bour la vinătoare». Așa începe Letopisețul moldovenesc anonim, zis de la Bistrița, care, după ce arată numele a șapte succesori ai lui Dragoș, adaugă: «Țarii Moldovei. În anul 6907 (1399), luna aprilie 23, s-a ridicat domn în țara Moldovei Alexandru voievod» și povestește apoi împliniri pînă la anul 1507¹. Cronicarul de mai tîrziu, Grigore Ureche, sau întreprinzătorii săi, la domnia lui Dragoș spune că «într-aceea începătură a fost domnia ca o căpitanie»².

Succesiunea domnilor Moldovei între aceste două date, «căpitania» lui Dragoș și «țaratul» lui Alexandru, face obiectul studiului de față.

Problema succesiunii domnilor Moldovei din secolul al XIV-lea a preocupat mult istoriografia română și străină³.

¹ *Croniclele slavo-române din sec. XV—XVI, publicate de I. Bogdan*, ed. revăzută și completată de P. P. Panaitescu, București, Edit. Acad. R.P.R., 1959, p. 6 și 14. (În continuare Panaitescu, *Croniclele*...).

² Grigore Ureche, *Letopisețul țării Moldovei*, ed. a 2-a (P. P. Panaitescu), București, 1958, p. 72.

³ Dintre istoricii străini care au strănut mai mult asupra succesiunii celor dintii domni moldoveni amintim în primul rînd pe Georgius Pray, *Dissertationes historico-criticae*, Viena, 1774, p. 140, care comentează lista lui Scarlatti. Acestuia îi urmează minuțioasă analiză a lui J. Ch. r. Engel, *Geschichte der Moldau*, Halle, 1804, p. 102—115, dar ale cărui observații critice nu au fost reluate, așa încît A. U b i c i n i, *Provinces danubiennes et roumaines*, Paris 1856, p. 32—40, dă informații mult inferioare, iar R. R o e s l e r, *Romänische Studien*, Leipzig, 1871 p. 339—344, nu face un pas mai departe, ca și alte istorii generale ulterioare. Lucrarea lui L. G ä l d i și L. M a k k a i, *Geschichte der Rumänen*, Budapesta, 1942, mai mult creează confuzii decît lămurește problema. De bună seamă, această situație se datorește faptului că nici istoricii români nu au lămurit chestiunea. Lucrările lor de istorie generală, care au avut în vedere mai mult izvoarele narrative, prezintă contradicții surprinzătoare. Astfel, B. P. H a s d e u, *Istoria critică a românilor*, București, 1874, p. 83—92, combate lista lui Scarlatti, admite pe a mitropolitului Dosoftei și consideră pe Costea Mușat ca descendent din Basarabii munteni, iar prin Petru și Roman, fiii săi, devine fondatorul dinastiei Mușatinilor. A. D. X e n o p o l, *Istoria românilor*, ed. I. Vlădescu, vol. III, p. 55—46 și 109—125 (vol. II, Iași, 1888), deși admite «descălecatul» lui Dragoș la 1288, dă o succesiune mai exactă, însușindu-și muntenismul Mușatinilor, preconizat de Hasdeu. D. O n c i u l, cu o strînsă critică a izvoarelor, în două studii speciale (*Dragoș și Bogdan fondatorii principatului moldovenesc*, 1884, și *Originile principatelor române*, 1899, ambele reproduse în *Opere complete*, ed. A. Sacerdoțeanu, vol. I, București, 1946), limpezte unele amănunte, dar, ulterior, întreaga succesiune propusă este schimbată, într-o lucrare fără aparat (*Din istoria României*, București, 1906; ultima ediție în 1914), în care Dragoș și Sas nu mai figurează în șirul domnilor Moldovei. Divergențe serioase de la o lucrare la alta aflăm și la N. I o r g a, *Geschichte des rumänischen Volkes*, vol. I, Gotha, 1905 (trad. *Istoria poporului românesc*, vol. II, București, 1925) și *Istoria românilor*, III, București, 1937, dar cu multe sugestii interesante, ca socotirea lui Andrei, fiul lui Latzk, drept markgraf sau «căpitan de margine» al regelui unguresc (*Gesch. I*, 266, *Ist. pop. rom.*, II, 25), sau pe Dragoș «voievod în numele regelui unguresc» (*Gesch. I*, 534), dar și cu o simplă delegație fără titlu (*Ist. rom.* II, 204), «o căpetenie regală» (*ibidem*, 209) și «stăpînire patro-nală» (*ibidem* 216). I o r g a e cel dintîi care bănuiește că Dragoș «pare să se fi întors» în M a r a m u r e ș (*Ist. rom.* III, 220). Tot el propune identitatea Mușata-Margareta și o consideră fiică a lui Lațcu (*Gesch.* I, 285, *Ist. pop. rom.* II, 52, *Ist. românilor*, III, 255, 261), identitate adoptată și de alții. C o n s t. K o g ä l n i c e a n u discută succesiunea pe larg, dar schimbător și fără a aduce interpretări noi (*Istoria românilor*, Iași, 1903, p. 159—180; *Tabloul genealogic și cronologic al Dragoșeștilor, Bogdăneștilor, Koriatovicesștilor și Mușateștilor, domni ai Moldovei*, București, 1913; *Istoria veche a românilor*, București, 1938). E greu de surprins ceva concret din stufoasa informație a lui I l i e M i n e a, *Principatele române și politica orientală a împăratului Sigismund*, București, 1919, p. 22—47, dar în ce privește Mușata-Margareta socotește că «discuția rămîne deschisă» (p. 32). În sfîrșit, C o n s t. C. G i u r e s c u, *Istoria românilor*, vol. I, ed. a 5-a, București, 1946, p. 394—403 și 443—464, nu depășește pe predecesori, include pe Costea voievod (1373—1375), soț al Mușatei, înclinînd către înrudirea lui cu dinastia munteană (p. 445). *Istoria României*,